

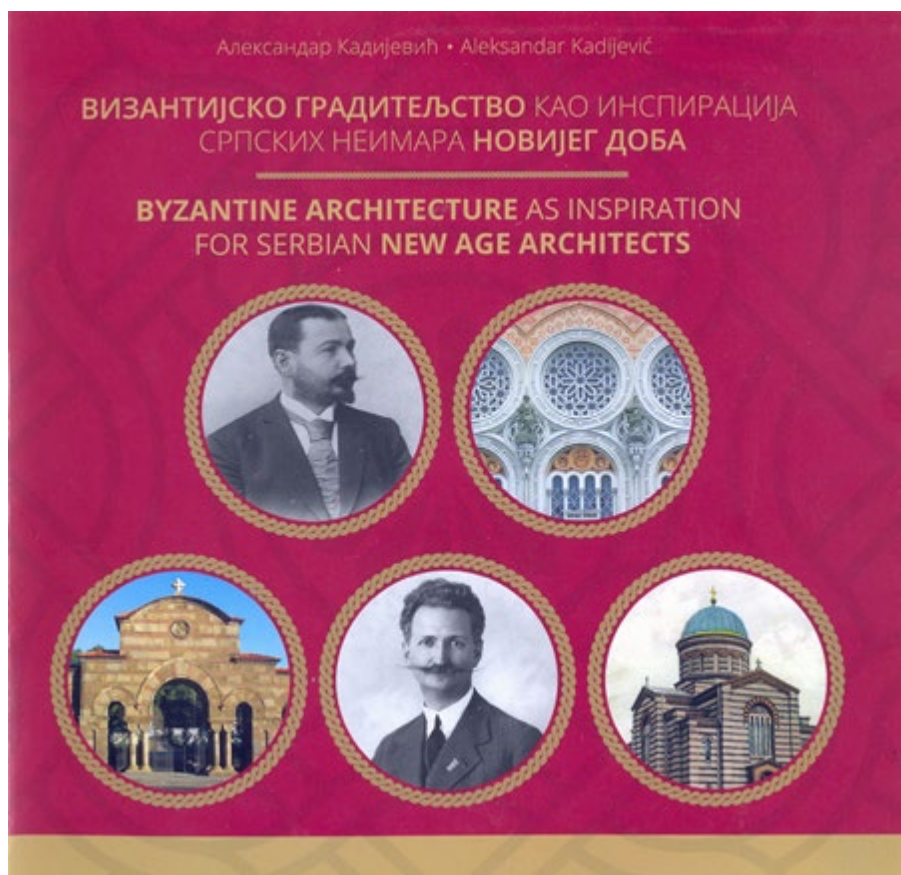
МИЛАН ПРОСЕН

**ПРИКАЗ ИЗЛОЖБЕ И МОНОГРАФСKE СТУДИЈЕ:
АЛЕКСАНДАР КАДИЈЕВИЋ, ВИЗАНТИЈСКО ГРАДИТЕЉСТВО
КАО ИНСПИРАЦИЈА СРПСКИХ НЕИМАРА НОВИЈЕГ ДОБА**

Поводом 23. међународног конгреса византолошких студија одржаног у Београду 22–27. августа 2016. и обележавања 175 година Српске академије наука и уметности, у Галерији науке и технике САНУ током августа и септембра 2016. одржана је изложба – *Византијско традиционално грађевинарство као инспирација српских неимара новијеј доба*. Приређивачи изложбе били су Српски комитет за византологију и Галерија науке и технике САНУ, а аутор изложбе и каталога историчар уметности Александар Кадијевић.

Монографска студија Александра Кадијевића представља сублимацију вишедеценијског проучавања српског нововековног градитељства, усмереног ка оним стилским тенденцијама које су свој израз и мотиве заснивале на византијском градитељству. Објединивши своја истраживања, резултате истраживања својих значајних претходника, као и веће групе директних следбеника, др Александар Кадијевић, редовни професор Одељења за историју уметности Филозофског факултета у Београду, направио је синтезу двовековног развоја једне уметничке идеје у српској средини. Приказана у корелацији са интернационалним тенденцијама, кроз различите видове појавности условљене актуелним друштвено-политичким појавама и развојним трансформацијама архитектонске мисли, византијска тематика и данас је у великој мери актуелна и доведена у везу са интегритетом угроженог српског средњовековног наслеђа.

Изложба у Галерији науке и технике јавности је представила 17 оригиналних пројеката архитеката Момира Коруновића, Рајка Татића, Николаја Краснова, Александра Васића, Василија Андросова и Александра Дерока, затим макете Спомен-костурнице на Зебрњаку и Цркве Светог Марка у Београду, као и већи број фотографија, који се чувају у различитим

музејским, архивским и приватним колекцијама. Аутор је на 15 паноа представио развој поствизантијске и неовизантијске архитектуре у глобалном оквиру и рецепцију тих тенденција у српском градитељству. Настале с развојем националних тенденција тајфе Андреје Дамјанова, настављене кроз утицај ханзенатике и средњоевропског неовизантијског историзма, ове идеје приказане су кроз хронологију стилског развоја и еволуцију националне архитектуре инспирисане византијским градитељством током XIX и XX века. Кадијевић је указао на значај ових тенденција у оквирима националног градитељског наслеђа и њихову кореспонденцију са актуелним интернационалним токовима византинизма и оријентализма. Представљање Краљевине Србије на светским изложбама у Паризу 1900. и у Торину 1911. године показало је да су мотиви византијског храма могли бити транспоновани у савремене концепте, какве ће српски градитељи примењивати у периоду до почетка Другог светског рата. Разноврсност идеја проистеклих са истог подручја креативне инспирације аутор истиче пратећи развој парафраза и евокација византијске архитектуре кроз форме значајних сакралних и меморијалних споменика, школске и конкурсне радове, јавне и приватне

објекте који су обележили период 1918–1941, као и оживљавање ове тенденције у протекле две деценије.

Сарадници у организацији изложбе били су историчари уметности Александра Илијевски и Иван Р. Марковић, а графички дизајн каталога приредио је Иван Дикић. Реализација ове изложбе посвећене значајном сегменту нашег градитељског наслеђа излази ван уских националних оквира својом повезаношћу са ширим неовизантијским рефлексијама које представља. Замишљена у просторно ограниченој Галерији науке и технике, она је дала концентрисан синтетички панорамски преглед најзначајнијих споменика ове уметничке тенденције и указала на све њене развојне концепте и токове. Двојезични српско-енглески каталог учиниће сазнања презентована овом изложбом доступним међународној публици и допринети даљем препознавању и квалификацији српског националног наслеђа новијег доба у оквирима блиских тенденција у ширим интернационалним оквирима.

Др Милан И. Просен,
историчар уметности
Факултет примењених уметности, Београд
milanprosen@gmail.com